

Урок 16. ПАРАЗИТИЧНІ БЕЗХРЕБЕТНІ ТВАРИНИ. ЗОВНІШНІ ПАРАЗИТИ

Дата _____

Клас _____

Цілі уроку:

- **освітня:** розглянути особливості будови й процеси життєдіяльності зовнішніх паразитів; познайомити учнів з їхньою різноманітністю, роллю в природі й житті людини;
- **розвивальна:** розвивати вміння аналізувати інформацію та зіставляти дані з різних джерел;
- **виховна:** виховувати розуміння важливості профілактики захворювань.

Обладнання й матеріали: таблиці «Тип Кільчасті черви. Клас П'явки», «Воші», «Блохи», «Клопи», «Кліщі», вологі препарати паразитичних кільчастих червів.

Базові поняття й терміни уроку: паразити, зовнішні паразити, внутрішні паразити, п'явки, воші, блохи, клопи, кліщі, проміжний хазяїн, остаточний хазяїн, життєвий цикл.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ І МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Питання для бесіди

- ♦ Хто такі паразити?
- ♦ Які переваги дає тваринам паразитичний спосіб життя?
- ♦ Представники яких груп тварин є внутрішніми паразитами?
- ♦ Які особливості будови притаманні внутрішнім паразитам?

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Розповідь учителя з елементами бесіди

Зовнішнім паразитам доводиться забезпечувати власну стійкість до дії умов зовнішнього середовища, бо організм хазяїна їх не захищає. Крім того, вони повинні мати пристосування для надійного закріплення на тілі тварини-хазяїна. Значною перевагою таких паразитів є відносна легкість поширення, порівняно з внутрішніми паразитами. Вони можуть легко міняти хазяїв під час зустрічі тварин одного виду.

Найбільш поширені групи зовнішніх паразитів

П'явки

Невелика група (близько 400 видів), поширена переважно в прісних водоймах і морях, деякі види пристосувалися до життя на суходолі. Для п'явок характерна наявність двох присосків: передньої (на її дні розташований ротовий отвір) і задньої, а також відсутність щетинок. Хижаки (полюють на дрібні організми) або паразити (кровосисна медична п'явка). Слинні залози медичної п'явки виробляють гірудин, що перешкоджає зсіданню крові. Цей вид широко використовують у медичній практиці. Типовий представник — медична п'явка.

Кліщі

Паразитичні павукоподібні. Є паразитами тварин, рослин і людини. Багато з них є переносниками збудників захворювань.

Переносниками збудників небезпечних інфекційних захворювань є іксодовий, селищний, собачий кліщі.

Рис. 12. Паразитичний кліщ

Тіло кліщів здатне розтягуватися і збільшуватися в розмірах, вони можуть довгий час не харчуватися, їхній ротовий апарат здатний проколоти шкіру, очі редуковані або відсутні. Типовий представник — собачий кліщ.

Воші

Воші є невеличкими безкрилими комахами. Вони живляться кров'ю людини і можуть переносити збудників хвороб, таких як висипний і поворотний тифи. Зараження вошами називають педикульозом. Тіло вошей сплющено в спинно-черевному напрямку. Типовий представник — головна воша.

Блохи

Блохи є невеличкими безкрилими комахами з добре розвиненими стрибальними ногами. Вони живляться кров'ю людини і можуть переносити збудників хвороб таких як чума і туляремія. Тіло блох сплющено з боків. Типовий представник — собача блоха.

Рис. 13. Воша

Клопи

Клопи є невеличкими безкрилими комахами з неповним перетворенням. Вони живляться кров'ю людини і, можливо, можуть переносити збудників деяких захворювань. Тіло клопів сплющено в спинно-черевному напрямку. Типовий представник — блошиця постільна.

IV. УЗАГАЛЬНЕННЯ, СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ І ВМІНЬ УЧНІВ

Дати відповіді на питання.

- ♦ Представники яких груп тварин є зовнішніми паразитами?
- ♦ Які особливості будови притаманні зовнішнім паразитам?
- ♦ Яке значення для людини мають п'явки?
- ♦ Яке значення для людини мають воші?
- ♦ Яке значення для людини мають блохи?
- ♦ Як можна боротися з клопами?

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вивчити відповідний матеріал з підручника.